

Elts líders dels països del G20 es fan la fotografia de conjunt en una cimera que havia de reformar les bases del capitalisme.

Crac o sacsejada inofensiva?

Quan superem la crisi econòmica i financera mundial emprendrem un nou cicle que per a molts serà l'avantsala d'una altra crisi. La incògnita és si el sistema capitalista ha quedat tocat o si, per contra, s'ha confirmat com l'única fórmula per a fer avançar el món.

Londres, 2 d'abril del 2009. Els líders dels països del G20 es reuneixen per segona vegada per comprometre's amb un pla de xoc contra els efectes de la crisi financera i provar de restablir la confiança, força malmesa, en les economies i els mercats financers. Els reptes de la trobada són ambiciosos, i fins i tot hi ha qui parla de reformar el sistema capita-

lista: aplicar mesures per estabilitzar els mercats financers i facilitar a les famílies i a les empreses els mitjans per a plantar cara a la crisi; mirar de reformar i reforçar els mercats i les institucions financeres globals per restablir el clima de confiança i –potser la tasca més difícil– crear unes condicions que afavoreixin el desenvolupament d'un nou model de creixement mundial,

alhora respectuós amb el medi, generador d'alts nivells d'ocupació i capaç de reduir la pobresa a escala mundial.

L'endemà de la cimera del G20, els grans propòsits es van sintetitzar en una simple declaració d'intencions. D'ençà de l'agost del 2007, quan les hipoteques d'alt risc dels Estats Units van portar a un atzucac l'estructura econòmica mundial, que el món es

demana com serà l'economia l'endemà del final d'una crisi que per a la majoria d'experts ha sobrepassat amb escreix el terratrèmol del crac borsari del 1929. Quan el món financer i polític es va adonar que els actius tòxics de la banca americana travessaven l'Atlàntic, s'enfonsaven els parquets borsaris i, en pocs mesos, la majoria d'economies presentaven símptomes greus d'estrès, va començar una reflexió –si més no, ho van anunciar públicament diversos líders– sobre els errors que s'havien pogut cometre en el passat. Però fins a quin punt el sistema capitalista ha rebut una sacsejada? N'han quedat afectats els fonaments o només ha estat un petit ensurt?

Canvis per a no canviar res. *Refundació del capitalisme i reglobalització*, dos conceptes que demagògicament es van posar a la boca molts líders mundials, havien de ser la salvació. Però dos anys i mig després de l'esclat de la crisi, hi ha molts indicis que el món torna a caminar en la mateixa direcció de sempre. “La dinàmica del sistema polític i econòmic actual és d'un cert retorn a la manera de fer negocis de sempre –el *business as usual*–, molt perillosa, perquè significa el triomf dels causants de les crisis sobre les propostes de reforma. Caldrà seguir amb atenció aspectes com l'impost Obama a les entitats financeres rescatades o les propostes de *taxa Tobin* del britànic Gordon Brown per veure si el *quiet coup* de què parla l'ex-cap de recerca de l'FMI Simon Johnson [per referir-se a la manera com els poders financers interactuen amb els polítics] supera amb impunitat i immunitat la crisi”, adverteix Joan Tugores, catedràtic d'economia de la UAB.

Si bé el president dels Estats Units ja s'ha encarregat de deixar clar al seu homòleg britànic que la taxa Tobin –que gravaria les transaccions especulatives– no pot anar endavant perquè perjudicaria els Estats Units, els defensors d'aquesta taxa consideren que portaria un reequilibri de la riquesa prou interessant. És el cas del professor d'economia aplicada de la UAB i president de Justícia i Pau de Barcelona, Arcadi Oliveres. “La taxa tindria un impacte excel·lent. El premi Nobel James Tobin

El sector públic suavitzza els defectes que té el funcionament de l'economia de mercat posada als límits. Però també implica alguns perills

va calcular fa setze anys que la meitat de l'especulació mundial desapareixeria amb aquest impost, perquè si els marges de guany són escassos, els especuladors ja no en traurien profit. A més, els estats que l'apliquessin recaptarien 200.000 milions de dòlars l'any, quatre vegades la xifra que demana l'ONU per eradicar la fam al món!”, explica Oliveres. Aquest economista i activista alerta que, tot i que la recepta sembla fàcil, “mai no hi ha hagut voluntat per part dels governs de posar en pràctica mesures que redueixin la diferència entre els pobres i els rics”, i posa en dubte la legitimitat del G20 per a representar totes les economies del món. Segons Oliveres, el sistema capitalista és qüestionable en ell mateix, perquè “porta a la pobresa la majoria de la població i destrueix el planeta”.

Hi ha alternatives? “La caiguda del mur de Berlín el 1989 va significar la fi d'una alternativa al capitalisme, el socialisme, però avui l'única alternativa és el socialisme de Chaves i la seva cort. I quin n'és el resultat? Una economia que no funciona i que deixa al descobert les necessitats bàsiques de la població.” La reflexió la fa Francesc Granell, catedràtic d'organització econòmica internacional de la UB, que d'una altra banda reconeix que “el capitalisme dut a l'extrem més liberal, com ha succeït els darrers anys, ha donat lloc a abusos”. Ara bé, a parer d'aquest expert, els abusos també s'han esdevingut sota sistemes socialistes, “no només abans de la caiguda del mur, sinó també ara, quan als països ex-socialistes incorporats a la UE se'ls han retirat ajuts regionals per corrupció. Hi estan acostumats, a la corrupció, com també passa en el capitalisme, és clar”. Granell no té cap dubte que el capitalisme continuarà funcionant com el millor sistema d'assignació de recursos: “Si no tens un sistema sòlid d'assignació de recursos, no pots anar repartint com fa Chaves,

que no vetlla per les necessitats del seu país i vol repartir a una quarantena de països. Primer has de produir i després pots repartir. I qui aconsegueix tancar aquest procés? Només el mercat”, conclou.

Més intervencionisme. Tots els experts coincideixen a dir que arran de la crisi s'ha detectat un augment del proteccionisme. I el fet cert és que el sector públic suavitzza els defectes que té el funcionament de l'economia de mercat posada als límits. Però és perillosa, per a una economia de mercat, una presència més forta del sector públic? Depèn de fins a quin punt aquesta presència bloqui la iniciativa privada. “Ara per ara, les temptacions proteccionistes semblen contingudes a un proteccionisme de baixa intensitat que pot rebrotar si no es consolida la recuperació, però que té el millor antídoto en les interdependències de les xarxes globals de producció de les multinacionals”, afirma el catedràtic Joan Tugores.

A parer de Francesc Granell, un pes excessiu de l'estat condueix l'economia a un cercle perillós amb efectes sobre tota la societat: “Desactivant la iniciativa privada crees menys feina, menys empreses i menys riquesa. Més intervencionisme modificant els paràmetres de funcionament de l'economia lliure i, a més, fent despesa pública et porten a situacions fiscals aberrants com és el cas d'Espanya o Grècia, amb un dèficit públic insostenible.”

Ara bé, la fortalesa d'un estat no sempre condueix a situacions com aquesta. En el cas de Suècia, per exemple, l'estat compleix els protocols de la UE sobre endeutament, té un sector privat potent i un sistema de protecció social modèlic. I la crisi, en aquest cas, no hi ha tingut res a veure. La feina ja era feta abans del 2007.

Gemma Aguilera